

**ԹՈՎԱՄԱՍ ՎՈՒՂԻՐՈ ՎԻԼՍՈՆԻ 150 ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ԵՐԵԿՈՅԹ**

2007 թուականի մարտ 23՝ ուրբաթ օրը, Երուսաղեմի Ժառանգաւորաց Վարժարանի մեծ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ երեկոյթ մը՝ նուիրուած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու 28-րդ նախագահ Թովմաս Վուդրօ Վիլսոնի ծննդեան 150 ամեակին՝ «Արդարացի եւ Անվտանգ Աշխարհակարգի Աւետարները» թեմայով:

Բացման խօսքով նախ հանդէս եկաւ Ժառանգաւորաց Վարժարանի եւ Ընծայարանի տեսուչ Հոգշ. Տ. Թէոդորոս Վրդ. Զաքարեանը, որ բեմ հրաւիրեց օրուայ բանախօսը, Ժառանգաւորաց Վարժարանի եւ Ընծայարանի դասախօս, քաղաքական գիտութիւններու տօթթօր Տիար Լեոն Շիրինեանը՝ ընելու իր դասախօսութիւնը:

Տիար Լեոն Շիրինեան նախ մանրամասնօրէն ներկայացուց Թովմաս Վուդրօ Վիլսոնի անձը, ապա անոր ունեցած աւանդն ու ներդրումը ողջ աշխարհի մէջ խաղաղութիւն ու արդարութիւն ապահովելու գործի մէջ: Այս առումով, Վուդրօ Վիլսոնը իբրեւ մեծ հայաւէր նաեւ մեծ ներդրում ունեցած է Հայաստանի անվտանգ ռազմա-քաղաքական նոր քարտէշի կարմնան գործի մէջ, որը յայտնի է «Մեծ Հայաստանի» «Larger Armenia» վիլսոնեան նախագիծ անուամբ: Սակայն, դէպքերու աննպաստ ընթացքի բերումով չիրականացան անոր երապներն ու ծրագրերը, այդուհանդերձ, ան շահեց հայ ժողովրդի սէրն ու համակրանքը: Տիար Լեոն Շիրինեանը իր խօսքի մէջ ըսաւ, «1919 թուականի ամրանն ու աշնանը ամերիկեան կառավարութեան կողմից հետապօստեց Սիրիան, Անատոլիան, Հայաստանը եւ Անդրկովկասը: Վիլսոնն իր պաշտօնական պատրաստակամութիւնը յայտնեց ԱՄՆ-ի անունից ընդունել Հայաստանի հոգաւորութիւնը, պայմանով եթէ ստացուի ԱՄՆ-ի Սենատի համաձայնութիւնը: Այսպիսով, թուում էր, թէ հայ ժողովուրդը դուրս է պրծնում թուրքական գեղեկից եւ կարող էր, ի վերջոյ, վերականգնել իր հայրենիքը՝ աշխարհի առաջին քրիստոնէայ պետութիւնը (301թ.): Վիլսոնը շարադրում է ԱՄՆ-ի պլանները Հայաստանի վերաբերեալ: Աւա՛ղ, ԱՄՆ Սենատի արտաքին յարաբերութիւնների կոմիտէն 1920 թուականի մայիսի 27-ին պատրաստում է մի բանաձեւ, որով 4-ի դէմ 11 ձայնով Կոնգրեսի երկու պալատներին էլ յանձնարարում է Հայաստանի հոգաւորութիւնը ստանձնելու իրաւունք գործադիր իշխանութեանը չտալ: Որպէս կատարում յանձնարարականի՝ Սենատը երկար փնտրանքութիւնից յետոյ, 23-ի դէմ 52 ձայնով, յուլիսի 1-ին ընդունում է յանձնախմբի նախագահ Լաքի բանաձեւը, որը «յարգանքով կը հրաժարի նախագահին տալ իրաւասութիւն՝ ընդունելու Հայաստանի հոգաւորութիւնը»:

Բանախօսը նշեց, որ հակառակ Վիլսոնեան նախագծի տապալման, Հայաստանի վերաբերեալ առաջ քաշած անոր առաջարկներն ու լուծումները մեծաւ մասամբ տեղ գտան Մերի դաշնագրի մէջ: Ուստի, ըստ անոր, այսօրուայ Հայաստանի արտաքին քաղաքականութիւնը պէտք է ուղղուած ըլլայ Մերի դաշնագրով ձեռք բերուած համաձայնութիւններու վերականգնմանն ու իրականացմանը:

Դասախօսութենէ յետոյ տեղի ունեցաւ նաեւ գեղարուեստական փոքրիկ յայտագիր, որու ընթացքին ժառանգաւոր սաներն ու սարկաւազները հանդէս եկան ստումնքով, դաշնամուրի գեղեցիկ կատարումներով եւ մեներգով: Զեւնարկն աւարտուեցաւ Գեղշ. Տ. Արիս Արքեպ. Շիրվանեանի փակման խօսքով եւ Հայր Մերի խմբային երգեցողութեանը ու Պահպանիչով:

ՈՒՒՏԱՌՈՐՆԵՐՈՒ ԱՅՅԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՍ

Մեր Տիրոջ Յիսուս Բրիստոսի խաչելութենէ եւ Յարութենէ վերջ, Երուսաղէմ քաղաքը դարձած է քրիստոնէական սրբալիւր եւ Սուրբ Բաղար: Աւելին, ան դարձած է հոգեւոր ներշնչանքի անսպառ աղբիւր քրիստոնէական տարբեր դասանանքի պատկանող հաւատացեալներու համար: Գրեթէ 2000 տարի Երուսաղէմ այցելած են բազմաթիւ ուխտաւոր քրիստոնէաներ: Անոնց թիւը կը բազմապատկուի մանաւանդ տօնական օրերու ընթացքին: Այս տարի եւս Երուսաղէմ փութացած էին բազմաթիւ ուխտաւորներ, որոնց կարգին կային նաեւ մեծ թուով հայ ուխտաւորներ:

Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան հետ Սուրբ Յարութեան տօնը նշելու նպատակով Սր. Էջմիածնէն, Վեհափառ Հայրապետի կարգադրութեամբ, ժամանած էին Արմաիրի թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Սիոն Եպս. Աղամեանը, Շիրակի թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Միքայէլ Եպս. Աջապահեանը, Հոգշ. Տ. Թադէոս Վրդ. Զիրեկեանցը, Հոգշ. Տ. Յովակիմ Վրդ. Մանուկեանը եւ Հոգշ. Տ. Գաբրիէլ Արդ. Սարգսեանը: Ուխտաւոր Հոգեւորականներն իրենց կեցութեան կարճ ժամանակահատուածի մէջ մասնակցեցան հոգեւոր արարողութիւններուն, հանդիսապետեցին արարողութիւններ, մատուցեցին ուխտի պատարագներ Բրիստոսի Սր. Գերեզմանի վրայ, Բերթեհէմի Սր. Այրի մէջ եւ Գերթեսմանիի Աստուածամօր գերեզմանի վրայ: Անոնք նաեւ առիթ ունեցան այցելելու Գալիլիայի շրջանի մէջ գտնուող քրիստոնէական սրբալիւրեր, Իսրայէլի պատմական եւ մշակութային արժէք ներկայացնող վայրեր, Մեռեալ եւ Միջերկրական ծովեր:

Յատկենք, որ Հայաստանէն հաւատացեալ ուխտաւորներու խումբ մը եւս ժամանած էր՝ Տ. Միսիթար Աւագ Բահանայ Ալոյեանի գլխաւորութեամբ:

Նշենք նաեւ, որ անհատ ուխտաւորներ եւս ժամանած էին Ռուսիայէն, Երոպայէն եւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն:

Թէ՛ ուխտաւոր հոգեւորականները եւ թէ՛ ուխտաւոր հաւատացեալներն իրենց ուխտը նորոգած եւ հոգեպէս յօրացած տօնական շրջանի ստարտին վերադարձան իրենց վայրերը:

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՍԻ ՄԷՋ

20-րդ դարի առաջին Ցեղասպանութենէն 92 տարի անցած է: Հակառակ այս իրողութեան, այսօրուայ քաղաքակիրթ յորջորջուած աշխարհը տակաւին լուռ եւ անտարբեր է հայ ժողովրդի կրած այս մեծ եղեռնի հանդէպ: Աւելին, Ցեղասպանութիւնը իրականացրած պետութիւնը դէռ կը շարունակէ ուրանալ իր կատարած ոճիրը: Ուրացման այս փաստը եւ հայ ժողովրդի հաւաքական յիշողութիւնը, ամէն տարի, ապրիլ 24-ին կը համախմբեն Հայաստանի մէջ բնակուող մեր հայրենակիցները, արցախցիները եւ աշխարհասփիւռ արեւմտահայերը՝ յիշատակելու հայ ժողովրդի եւ համայն մարդկութեան դէմ գործուած այս անմահադէպ ոճիրը եւ իրենց բողոքի ձայնը բարձրացնելու բոլոր այն պետութիւններու դէմ, որոնք տակաւին չեն ճանցած Հայոց Ցեղասպանութիւնը: Հայ ժողովրդը միասնաբար կը պահանջէ արդարութիւն, ճանաչում եւ դատաւարտում:

Ապրիլ 24-ին ուրացման դէմ ուղղուած եւ ճանաչում ու դատաւարտում պահանջող ձեռնարկին մասնակցեցաւ նաեւ Իսրայէլի հայ համայնքը: Առաւօտեան Սրբոց Յակոբեանց Մայր Տաճարի մէջ նախ Պատարագ մատուցուեցաւ եւ ապա մէկ ու կէս միլիոն անմեղ հայ նահատակներու հոգիներուն հանգստեան համար կատարուեցաւ

Հոգեհանգստեան արարողութիւն: Պատարագին ներկայ էին քրիստոնէայ տարբեր յարանուանութեանց հոգեւոր պետեր եւ ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ Իսրայէլի մէջ Աստուծոյ արտակարգ եւ լիազօր դեսպանը:

Պատարագին վերջ կապում եցաւ սգոյ թափօր, որու մէջ, Սրբապաններու եւ Վարդապետներու կարգին, մաս կը կապմին նաեւ Հայ Վաթոյիկներու Հոգեւորը Հովիւ Գեղյ. Տ. Ռափայէլ Ծ. Վրդ. Մինասեանը, Իւրայէլի Ներքին Գործոց Նախարարութեան Բրիտանականներու բաժնի պատասխանատուն եւ Հին Բաղաքի Ոստիկանատան Բրիտանականներու պատասխանատուն։ Թափօրը՝ Լուսարարապետ Գեղշ. Տ. Նուրիան Արքեպ. Մանուկեանի հանդիսապետութեամբ ուղղուեցաւ դէպի Սբ. Փրկչի վանքի մէջ գոմարդ Արարայի յուշարձան։ Այստեղ եւս տեղի ունեցաւ Հոգեհանգստեան արարողութիւն, որմէ ետք ներկաներուն խօսքով հանդէս եկաւ Օր. Գայանէ Անդրէասեան։ Ապա խօսք առաւ Իւրայէլի «Մերեց» կուսակցութեան երիտասարդներու միութեան ղեկավար Ռոյի Բարակը։ Ան իր խօսքի մէջ նշեց, «Այսօր մենք եկած ենք հոս յիշելու եւ չոռնալու, ինչպէս նաեւ մեր միասնութիւնը յայտնելու հայ ժողովրդին, քանի որ, 20-րդ դարը մեա սովորեցրեց, որ պէտք է խորտակել եւ ոչնչացնել անադարբերութիւնը»։ Ապա մէջբերելով Աստուածաշնչի Ծննդոց գիրքը Ռոյի Բարակը շարունակեց իր միտքը ըսելով, «Աստուած մարդուն ստեղծեց ըստ իր պատկերի եւ նմանութեան։ Սակայն 20-րդ դարու մարդու էութիւնը փոխուած է՝ ընդդիմանալով աստուածային պատկերին եւ գործելով ոճիրներու ճանապարհով»։

Միաբանությունը յետոյ վերադարձաւ Մայրավանք, իսկ ներկաները ուղղունեցան դէպի թուրքական դեսպանատուն՝ իրենց բողոքը արտայայտելու թուրքական կառավարութեան կողմէ իրականացուող ուրացման քաղաքականութեանը:

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆԸ ՆՈՒՐՈՒԱԾ ՅՈՒՇ-ԵՐԵԿՈՅ ՀՐԷԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՄԷՁ

2007 թ. ապրիլի 30-ին՝ երկուշաբթի օրը, Հայազգիություն Ամբիոնի դասախոս, Տօթթ. Մեթոծ լա Պոլտի նախաձեռնությամբ, Հրեական համալսարանի մեջ տեղի ունեցաւ հայոց Յեղասպանութեանը նուիրուած լուծ-երեկոյ:

Յուշ-երեկոյի առաջին բաժնի մէջ բացման խօսքով հանդէս եկաւ Տօթթ. Սերժօ լա Պոլստէ, որ շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր ներկաներուն եւ մասնաւորապէս ողջունեց Գերշ. Տ. Արիս Արքեպս. Շիրվանեանի, (ան կը ներկայացնէր Երուսաղէմի Սրբազան Պատրիարքը) ՀՀ Պարտոյ Հիւպատոս Տիար Յօլակ Սումճեանի եւ Ընտելթի անդամ Տիար Խաչիմ Օրոնի ներկայութիւնը:

Մարգարեի գրքի 37-րդ գլխի 1-14 համարները: Նոյն հաստատմի հայերենը ընթերցեց Հոգւ. Տ. Բագրատ Վրդ. Պարճեքեանը:

Այսուհետև ողջոյնի եւ յիշատակման խօսքով հանդէս եկան Գևորգ Տ. Արիս Արքեպս. Եփրեմեանը, ՀՀ Պառոյ Հիւպատոս Տիար Յօլակ Մունեանը, Հրէական Համալսարանի Հոմանիստար Բաժնի ղեկավար Պրօֆ. Իսրայէլ Բարթալը եւ Տօթթ. Սերժօ Լա Պորտէն, որ ընթերցեց նաեւ այս առթիւ ԱՄՆ-էն դրկուած Պրօֆ. Մայքլ Մթօնի ուղերձը: Ընդմիջումներ երկու շարականներու կատարմամբ հանդէս եկաւ Հոգշ. Տ. Գոսսան վրդ. Այճանեանը:

Յուշ-երեկոյի երկրորդ բաժինը սկսուեցաւ Բնակարանի անդամ Տիար Խաչիմ Օրոնի դասախօսութեամբ: Նշենք որ, Խաչիմ Օրոնի նախաձեռնութեամբ մարտի 14-ին Բնակարանի օրակարգ բերուեցաւ եւ քննարկուեցաւ հայոց Յեղասպանութեան հարցը, որի ճանաչումը սակայն 12 թեր եւ 15 դէմ յարաբերութեամբ մերժուեցաւ: Ըստ անոր՝ Իսրայէլի տարբեր կուսակցութիւններու միջեւ, քաղաքականութենէ դուրս, հայոց Յեղասպանութեան վերաբերեալ հակասութիւն կան անհամաձայնութիւն չկայ: Սակայն ամէն անգամ երբ այս հարցը օրակարգ կու գայ, երկու հարց կ'առաջանայ. Ինչու՞ պէտք է հարցը այժմ քննարկուի, եւ երկրորդ, ինչու՞ այն պէտք է Բնակարանի մէջ քննարկուի: Թողնենք այդ հարցը պատմաբաններուն: «Ես միշտ կ'ընդդիմանամ անոնց՝ ըսելով թէ իբրեւ իսրայէլացիներ եւ իբրեւ հրեաներ եւ Յեղասպանութենէն անցած ազգ, մեր բարոյական պարտքն է ընդունել եւ ճանաչել հայոց Յեղասպանութիւնը: Եթէ ոչ Բնակարանի մէջ, ապա ուրիշ ի՞նչ հաստատութեան մէջ կրնանք քննարկել այս հարցը: Այս հարցը քննարկելու ուրիշ յարմար հաստատութիւն չկայ», - ինչեցուած հարցերուն իբրեւ պատասխան տուաւ Տիար Խաչիմ Օրոնը: Շարունակելով իր միտքը Տիար Խաչիմ Օրոնը յաւելեց, - «Յեղասպանութեան հարցում անտարբերութիւնը ընդունելի չէ: Յեղասպանութեան հանդէպ ցուցաբերած անտարբերութիւնը չէ՞ր պատճառը, որ 15 տարի առաջ նոր Յեղասպանութիւն տեղի ունեցաւ Ռումանիայի մէջ: Նոյն պատճառով չէ՞, որ այժմ Յեղասպանութիւն տեղի կ'ունենայ Դարձուրի մէջ»: Ամփոփելով իր խօսքը Տիար Խաչիմ Օրոնը ըսաւ, թէ պիտի շարունակէ հայոց Յեղասպանութեան ճանաչման գործում իր աշխատանքը, որպէսզի հրեայ ազգը կատարէ իր բարոյական պարտքը հայ ժողովրդի հանդէպ:

Դասախօսութեան աւարտին, հայկական աւանդական երաժշտութեան դուդուկի եւ կիթառի կատարմամբ հանդէս եկան Տիար Աշոտ Սահակեանը եւ Դինա Հորադովսկին:

Յուշ-երեկոն աւարտուեց Տօթ. Սէրժո լա Պորտէի ամփոփիչ խօսքով, որ ներկայացուց հրեայ-խաչիկացի մեծ մարդասէր եւ հայասէր Լուիջի Լուցատիի կեանքը եւ Հայոց հարցում անոր բերած նպաստն ու աւանդը:

ՏԻԱՐ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՕՍԿԱՆԵԱՆԻ ԱՅՅԸ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐԸԱՐԱՆ

2007 թ. մայիս 5-ին՝ շաբաթ օրը, պաշտօնական այցով Իսրայէլ գտնուող Ռումանիոյ Տնտեսութեան եւ Ելեւմտից հայազգի նախարար Տիար Վարուժան Օսկանեանը այցելեց Հայոց Պատրիարքարան, որուն կ'ընկերակցէին իր տիկինը, պատուիրակութեան մաս կազմող պաշտօնէականներ, Իսրայէլի մէջ Ռումանիոյ դեսպանը, հոգեւոր հովիւը եւ այլք:

Պատրիարքարանի դահլիճի մէջ Տիար Օսկանեանին դիմաւորեց Ամենապատիւ Պատրիարք Սրբապանը, որմէ ետք տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն: Հանդիպման ընթացքին նախ ողջոյնի խօսքով հանդէս եկաւ Պատրիարք Սրբապան Հայրը, որ ողջունեց Տիար Օսկանեանի ներկայութիւնը Հայոց Պատրիարքարանի մէջ եւ շնորհաւորեց անոր՝ նախարար նշանակուելու առթիւ: Պատասխան խօսքի մէջ Տիար Օսկանեան նախ շնորհակալութիւն յայտնեց ընդունելութեան համար եւ ներկայացրեց իր անցած քաղաքական ուղին: Իր խօսքի մէջ ան անդրադարձաւ նաեւ Ռումանիոյ հայ համայնքի կեանքին եւ գործունէութեանը: Ապա Պատրիարք Սրբապանը եւ Տիար Օսկանեանը յիշատակի նուէրներ փոխանակեցին: Այնուհետեւ հիւրերը հրաժէշ տալով Պատրիարք Սրբապանին զոհունակ սրտով մեկնեցան վանքէն՝ խոստանալով կրկին այցելել մօտ ապագային:

ԿՈՐԻԻՆ ԱԲՂ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ

ԱՊՐԵԼ 24-ԻՆ՝ ՀՐԵԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՌՕՅԻ ԲԱՐԱԿԻ ԽՕՍԸ

«Երկիրը շփոթի եւ խռովութեան մէջ ընկաւ, երկիրը տազնապեց» (Եսայի 24:19), «Ձեր երկիրը ատերակ է, Ձեր քաղաքները՝ հրոյ ճարակ, թշնամի ցեղերից ատերած ու ամայացած, ձեր հողի բարիքները ձեր իսկ աչքի առաջ օտարներն են ուտում» (Եսայի 1:7) «Այրին եւ նորադարձը սպանուեցին, որբերը մորթուեցին» (Սաղմոս 94:4):

Մենք՝ երիտասարդական շարժման աշխատող եւ սովորող անդամներս, եկել ենք այստեղ՝ յիշելու, յիշելու եւ չմոռանալու: Մենք հրապարակաւ ուխտ ենք անում իբրեւ դաշինք մեր եւ հայ ժողովրդի միջեւ՝ յիշել եւ յիշեցնել, կրթել եւ սովորեցնել:

Խաղաղութեան Նոբելեան մրցանակ ստանալու ժամանակ, Օշվիցի վերապրող էլի Վիպէլը հետեւեալ խօսքերն է ասել.-

«20-րդ դարում անմարդկային լինելը մարդկային էր:

Մեր պարտքն է իմանալ անտարբերութեան փոսանքը:

Ինչ որ սովորեցինք 20-րդ դարից, դա անտարբերութիւնը ոչնչացնելու անառարկելի պահանջն էր:

Ամբողջ կեանքիս ընթացքում փորձեցի սահմանել իմ մօտեցումը այս հիմնախնդրի շուրջ, ասելով որ սիրոյ հակառակը ատելութիւնը չէ, այլ՝ անտարբերութիւնը: Սա ճիշտ է մարդկային գործունէութեան շատ բնագաւառների համար: Կրթութեան հակառակը անտեսումը չէ, այլ՝ անտարբերութիւնը: Սրտեւտի հակառակը տգեղութիւնը չէ, այլ՝ անտարբերութիւնը: Կեանքի հակառակը մահը չէ, այլ՝ անտարբերութիւնը կեանքի եւ մահուան հանդէպ: Խաղաղութեան հակառակը պատերապմը չէ, այլ՝ անտարբերութիւնը՝ պատերապմի չարիքի եւ խաղաղութեան գեղեցկութեան հանդէպ:

Մարդու պատմութեան գրքում չի եղել նախորդ դարի պէս դար, որի ընթացքում այսպիսի համակարգում ձեռով եւ այսպիսի փանգումաձային կերպով ոտնահարուէր եւ խախտուէր գլխաւորը «Սիրիւ ընկերոյ քո անձիդ պէս», ինչպէս որ ոտնահարուեց եւ խախտուեց 20-րդ դարում: 20-րդ դարը, ոչ պատահականօրէն, իրար միացրեց, հայ ժողովրդի եւ հրեայ ժողովրդի կորուստները: Երկու ազգերը անարդարացիօրէն եւ անմեղօրէն կոտորուեցին կարճ ժամանակահատուածում: Նրանց սպանողները մարդիկ էին, որոնք անընդմէջ խախտեցին Սինայի լեռան վրայ տրուած վեցերորդ պատուիրանը՝ «Մի՛ սպանիր»:

Եւ, կարծես թէ, չբարարուելով կոտորածով, սպանողների յաջորդները հիմա էլ վրադրած են նպատակադրուած մոռացութեան մատնելուն թէ՛ սպանութիւնը եւ թէ՛ սպանածներին եւ ահա, սա *մահ՝ կենդանութեան օրոք* խօսքի հիմնային օրինակ է եւ ոտնահարում աստուածաշնչեան խօսքին թէ «Շտապի՛ր օգնել դժուարութեան մէջ գտնուող ընկերոջը»: Հնարաւոր չէ ասելի ահաւոր բան պատմել հայոց Յեղասպանութեան մասին, քան Յեղասպանութեան սխտեմատիկ մոռացութիւնը, եւ այսպիսով Կոհերի նորացում եւ շարունակական սպանութիւնը: Բազմաթիւ Կոհերի ու նրանց զաւակների թափում արիւնը, նրանց պատմութիւնները սերնդէ սերունդ, խորքերից մեկ են գոչում: Բոլորը կանգնել եւ գոռում են աշխարհի խղճի առջեւ: Նրանց բերանում Իսրայէլի Երեմիա մարգարէի կոչն է. «Ինչու՞ ոճիրների ճանապարհով յաջողուէլ»:

Ծննդոց գրքի 8-րդ գլխի 6-րդ համարում գրուած է «Աստուած իր պատկերի համաձայն ստեղծեց մարդուն»: 20-րդ դարի սոսկումներից եւ սարսափներից հարց է առաջանում. ինչու՞ է այս էութիւնը ընդդիմանում

մարդու պատմությունը: Ինչու* պատմության ընթացքում պարբերաբար ռճիրների ճանապարհով են յաջողում:

Մահը, որ 20-րդ դարի սկզբում սովորական էր անկարելի երեւոյթ էր դարձել, մինչեւ օրս՝ 21-րդ դարի սկզբին էլ շարունակում է մնալ սովորական է անկարելի երեւոյթ: Հայկական Յեղասպանութիւնից դասը չեն քաղել, վկայելու ցանկութիւնը լռեցուած էր, եւ մինչեւ օրս լռեցուած է: Ճիշտ այս ցանկութեան պատճառով, լռեցնելու համար Կոհերի կանչերը, մեր պարտքն է վկայել իրենց համար եւ Աստուծոյ պատկերի անունով, որ առկայ է Կոհերի մէջ:

Այժմ, վկայելու ցանկութիւնը վերածուել է հրամայականի: Հրամայական է, որքան հնարաւոր է վերականգնել Աստուածային պատկերը: Մեր պարտքն է՝ մեր երկու ազգերին տեսնել իբրեւ «Մուսա դադի» վերապրողներ եւ սպանուածներ:

Մեր պարտքն է վճռականօրէն տրամադրուել ապրելու համար, եւ մարդկային լինել մի այնպիսի աշխարհում, որտեղ սպանելը օրէնք է եղել, բարբարոս ստորնացումը՝ սրբացուած: Մեր պարտքն է ամէն պահ աշխատել վերականգնել Աստուածային պատկերը, որ կար մեր Կոհերի մէջ, նաեւ այն պահին, երբ այս պատկերը անդադար ոտնահարում էր:

Մենք այս բոլորը տեսնում ենք իբրեւ հրամայական, ոչ միայն իբրեւ դաշնակից ազգեր, այլ նաեւ այս ամէնից վեր, իբրեւ մարդ արարած, եւ իբրեւ շարժում, որ հաւատում է յոյսին, թէ մարդու հոգում առկայ է խնդրանքը եւ պահանջը՝ ընդդիմանալու ճնշումներին, ցեղապաշտութեանը, արխանսիէղութեանը եւ անհաւասարութեանը, որտեղ էլ որ դրանք դրսեւորուեն:

Երրայերկնէ թարգմանեց՝
Տ. Կորին Արդ. Բաղդասարեան